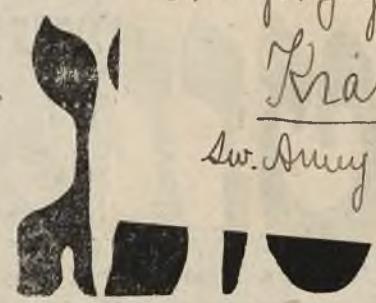

Bibljol. Jagiellońska
Kraków
Sw. Anny 19

דער וואלה!
דער וואלה!
דער וואלה!

Piątek 7 sierpnia 1936

ארום וואלה = פראנט.

וועודנשטיינטעלער, קאמפנטאנטען און
שטאַדטישׁ שוהה.

דער וואלה! ריד איז אָרין שון אַין
אַן ווּיטערדיינען סְטָדִיּוֹן; נַאֲךְ יִנְגָּנֵן-
זֶעַן עַטְלִיכָּע טָעַג וּוּן סְחוּבֶת זֶרְשָׁוִין
אַן דָּעַר טָרְמָן טָן אַרְיִינְגְּנֶזֶבָּן לִים-
טָסַם אַן דָּאָן וּוּלְעָן מִיר שִׁין קְלָאָר
וּסְיסָעָן, וּסְפִילָעָל בְּלָאָקְפָּן מִיר וּבְלָאָפָּן
הַאֲבָעָן אַין טְשָׁעָנְסְטָאָכָּהוּן, וּסְפִילָעָל לִים-
טָסַם צְוּוּלָעָן פֿיגְּרָיְרָעָן אַין דָּעַר עִיקָּר:
מי וּמִי הַחֲלוּכִים — וּוּרְרָסְעָן צְוּוּנָעָן אַלְצָן
דִּי אַקְנְּדִיאָטָעָן, וּלְכָעָן וּלְפָעָן פֿגְּנוּרִיּוּן
רָעָן אַיְפָּרְדָּעָם. דִּי לְיִסְטָעָם.
אַנְיָפְּרָלִיךְ פָּונְן דָּעַר וּוּאָךְ אַיְזָקְדָּסָם-
כָּל עַנְשְׁטָאָגָעָן אַנְיָעָר וּוּאַהָּלָקְ-קָמָמִיּוּן
טָסַם, וּלְכָעָרָן גִּנְיִיט זִיךְ אַיְזָקְפָּרְדָּעָם.
נַעֲמָהָן קְהָלָה-בְּנָעָלָעָן. דָּאָס אַיְזָקְדָּעָר
קָמְפָטָסָם פָּון "בָּנְדָן", וּלְכָעָרָן האָט,
נַעֲמָהָן קְהָלָה-בְּנָעָלָעָן. דָּאָס אַיְזָקְדָּעָר
בְּעַשְׁלָאָטָעָן אוֹרֵךְ הַיְ-יָזָהָר נִישְׁתָּאָסָן
צְוּן דָּעַר קְהָלָה-וּוּהָלָעָן אַן לְעַצְעָנָן אַיְזָקְדָּעָר
דָּעַר דָּזְיִנְגָּרָבָּעָן גַּעֲנְדָּרָבָּעָן גַּעֲנְדָּרָבָּעָן.
וּוּאָרָעָן.
אַיְזָקְדָּעָר לְיִנְקָע, "פּוּאָלִי צְוּן"
הַאֲבָעָן דְּשָׁלָאָסָפָן צְוּהָן צְוּ דָּעַר קְהָלָה-
לָעָן.
וּוּאָרָעָר אַיְזָקְדָּעָר צְוּהָן גַּעֲנְדָּרָבָּעָן
אַן בָּלָאָק צְוּהָן דִּי רְעוּיוּןְאַגְּנִיטָעָן.

אָוָהָרָה גְּדוֹלָה פָּן דָּעַר חַבְרָה = קְרִישָׁא

אָוָהָרָה וּוּלְעָטָעָנָס אַיְזָקְדָּעָר צְוּהָן גַּעֲנְדָּרָבָּעָן אַנְיָעָנְטָאָלְבָּעָן חַיְלָוָל-שְׁבָת
סְפִיטָן דְּרוּקָעָן אַיְזָקְדָּעָר קְלָעְפָּסְטִירָעָם
אָוָם שְׁבָת, מָאָכָט דִּי חַבְרָה-קְרִישָׁא בְּעַקָּאנָט אַן וּוּאָרָעָן, דָּאָס
אַיְזָקְדָּעָר עַס וּוּט זִיךְ אַזְעָלָכָעָס נַאֲכָמָל אַיְבָּרוֹדָן, וּוּט דִּי חַבְרָה-
קְרִישָׁא, דָּאָס בְּעַרְפָּוּן צְיִהָעָן דִּי גַּעֲרִיגָּעָה קָאַנְסָקָוּוּנְצָעָן.
אַזְעָלָכָעָס דְּרָעָפָן צְיִהָעָן דִּי גַּעֲרִיגָּעָה קָאַנְסָקָוּוּנְצָעָן.
אוֹזְן וּוּרְטָעָט בְּעַקָּאנָט גַּעֲמָאָכָט, דָּאָס אַיְדָעָר עַס וּוּרְעָעָן גַּעַ-
דְּרָיקָט אַיְזָקְדָּעָר קְלָעְפָּסְטִירָעָס דִּי שְׁהָעָן פָּן דָּעַר לְוִיה "רְלָ", מָזָן עַס
אַזְעָלָכָעָס גַּעֲשָׁהָן מִית דָּעַר פֻּרְשְׁטָעְנְדִיגָּוֹן פָּן דָּעַר חַבְרָה-
קְרִישָׁא, כְּדִי צְוּ פֻּרְמִידָעָן אַנְגָּגָעָנָה מַלְכִיקִיטָעָן.
גַּלְיכִיצְיָהָג וּוּרְטָעָט אַיְבָּרוֹפָּאָדָרָט מִיטָּין הַסְּכָם פָּן רָאָפְּנָאָט,
דָּאָס בְּיַי אַלְוִיה רְלָ, וְאָלָל מָעַן נַוְהָר זִין, אַזְעָרָעָן וּלְעָן גַּעַהָן
בְּעַוְונְדָעָר, נִישְׁתָּאָסְגָּעָמִישָׁט.
דִּי גַּבְּאָמִים פָּן דָּעַר חַבְרָה-קְרִישָׁא
אַיְזָקְדָּעָר צְוּהָן.

חמשה עשר באָבָּאָרְצָן.

**ADWOKAT
R. LEWKOWICZ**
w WIELUNIU
przeprowadził się
z ul. Narutowicza 17
na ul. Małską № 5, front, I-e piętro.

ר. לְצֹוֹקָאָוִוִּיטְשׁ
וּוּעָלְזָן
הַאֲטָן זַיְדָן אַיְבָּרְגָּעְצְּוִיבָּן
סְנָן נַאֲרְטָאָקְיִיסָּטָה 17
אוֹזְף קָאַלְסָקָא, 5, פְּרָאָנָט, 1 שְׂטָאָק

זָמָן פְּוִיטָס פָּן אַזְעָזָר לְאַגְּנִיעָהָרִינְגָּעָן שְׁוֹהָל-מַתְּפָלָגָן

בְּבִימָן קָאַושְׁוִישָׁבִיךְ
נְיַעַן דָּרְקָעָן מִיטָּגְמִיהָה.
דָּרְקָעָן מִיר אוֹס דָּעַר אַיְבָּרוֹגְּעָלְבִּינְגָּר פְּאַמְּלִיעָן אַזְעָזָר
טִיפְּסָטָעָן מִיטָּגְמִיהָה.

Naszej współpracowniczce MANI BINSZTOK z powodu
przedwczesnej śmierci Jej Siostry

b. p. POLI

wyrażamy głęboki żal i współczucie

PERSONEL TKALNI D. BIRENHOLC.

טְשַׁזְּפָסָאָבָּזָעָר

טְשַׁזְּפָסָאָבָּזָעָר

טְשַׁזְּפָסָאָבָּזָעָר

טְשַׁזְּפָסָאָבָּזָעָר

7.03

פְּרִיטָאָג ב', עַקְבָּי יַחְיָה אַבְּרָהָם

טְשַׁזְּפָסָאָבָּזָעָר

טְשַׁזְּפָסָאָבָּזָעָר

טְשַׁזְּפָסָאָבָּזָעָר

Z intencji zaślubin

p. EDKI FIRSTENBERŻANKI z p. MOŃKIEM KACHMANEM

duże szczęścia i różowej przyszłości życzę

SZ. BENDETOWIE.

אַכְּסָוָנָג טְשַׁזְּפָסָאָבָּזָעָר אַזְעָמְגָּבָּעָדָל:

אַלְעָר. לְיִיד אַהֲן גְּלָאוֹר

בְּעַקְוּמָט מַעַן צְיַ וּזְהָר בְּלִיגְעָד פְּרִיזְוּן בְּיַי

D. SZ. JAKUBOWICZ, CZESTOCHOWA
Nowy Rynek 2.

Kierownictwo Koedukacyjne 7-mio kl. Szkoły Powszechniej
MGR. T. WAJNBERŻANKI

z prawami szkół państwowych.

w Częstochowie, I Aleja 8

zawiadamia, że przyjmuje codziennie zapisy nowostępujących
uczniów i uczenic do wszystkich klas od godz. 9-13. Nauki
judaistyczne w szerokim zakresie pod kier. prof. B. Wajnberga.
Uwaga: Od 1-go sierpnia br. SPECJALNY KURS PRZYGOTOWAWACZY dla uczniów i uczenic słabych w nauce oraz nowostępujących.

Dla niezamożnych ulgi

צְבָּד עַפְּנַטְלִיבְּקִיּוּת

דִי גַּעַשְׁוִיסְמָעָד גַּזְבָּ�וֹא, אַזְעָיָעָן זַיְדָ פָּרְלָג גַּזְבָּ�וֹא, מַשְּׁה אָוָן
זַיְדָ פְּרִיזְבָּגְגָּעָן גַּזְבָּ�וֹא, וּוּפְלָכְבָּגְגָּעָן גַּזְבָּ�וֹא, גַּזְבָּ�וֹא אַנְגְּבָּגְגָּעָן
שְׁוּבָּרָגְגָּעָן אַפְּסִיס, אַזְעָיָעָן דָּאָס אַיְזָקְדָּעָר צְבָּד עַפְּנַטְלִיבְּקִיּוּת
שְׁפִּרְיָעָן קְלָגְגָּעָן, אַזְעָיָעָן פְּרָסְפָּרָגְגָּעָן צְבָּד קְרָגְגָּעָן, פְּרָסְפָּרָגְגָּעָן
כְּלָמְרָשְׁתָּשָׁלְגִּינְגָּעָן שְׁוּבָּרָגְגָּעָן זַיְדָ זַיְדָ.

אַזְעָלָכְעָר עַפְּנַטְלִיבְּקִיּוּת, אַזְעָיָעָן פְּנַטְלִיבְּקִיּוּת צְבָּד
מִיטָּין פְּנַטְלִיבְּקִיּוּת צְבָּדָעָן, וּוּפְלָכְבָּגְגָּעָן גַּזְבָּ�וֹא אַנְגְּבָּגְגָּעָן
מִיר גַּאֲרָשְׁוִילְגָּוֹן 140 וּ142, וּוּפְלָכְבָּגְגָּעָן, וּזְכִילְבָּגְגָּעָן
8 טָאגְגָּעָן צְבָּדָעָן. דִי דָּזְוִינְגָּעָן סְמוּעָן שְׁעָנָק אַזְעָלָכְעָר
דָּעַר צְבָּדָעָן עַנְגָּעָן פְּנַטְלִיבְּקִיּוּת צְבָּדָעָן, דָּעַר פְּרָאָקְגָּעָן
וּוּלְעָן וּבְהָרִירָגְגָּעָן בְּעַשְׁרָאָפְּטָעָן וּוּרְטָעָן זַיְדָ זַיְדָ.

דִי דָּזְוִינְגָּעָן עַפְּנַט

פָּאֵפִיר אָז גַּמְמִי.

נישט גוט נונגאנגען, וויל' ערשות ארטש
1480 האט מען אנטעהויבען זיך פער-
קייטען גראטערע מאונגען פאפריר, וואס
האט ערשות דאמאלס אנטעהויבען ווע-
רעדן א פאלס-ארטיקעל.

זיויט וווען וויסטען מיר פון א גומאי?
ביז פאר 170 יאהר, פֿלְעָגֶט מען זיך
נווהג זיין, איז מהאט דאס פאפיר, וואס
מהאט נ שט מעהר בענוויטיגט, נאכאי.
מאָל' בעשְׁרִיבְּעַן. פֿאָפִיר איזו געוווען
טייער, פֿלְעָגֶט מען עַלְמָטָרָע, בעשְׁרִיבְּעַן
גע פֿאָפִירען אַפְּקָרָצָעַן מיט א שְׂפִיצָיָן
מעסערל, מְפֿלְעָגֶט דערויף שמירען
וויסע פֿאָרָב און דערנָאָךְ האט מען
דערויף וויטער געשְׁרִיבְּעַן.
אין יאהר 1720 פֿלְעָגֶט מען פרובּוּן
אויסְׁרִיבְּעַן דאס אַגְּנוּשְׁרִיבְּעַן פֿאָפִיר
מית וויך ברויט.
ערשות אין יאהר 1760 האט דער
עַנְגְּלוּשְׁעַר בעמִיקָר פריסְׁטְּבִּי אַנְגָּעָן
הויבְּעַן מאָכְעַן גומֵי אוֹיס קִינְטוּשָׁק.
אַפְּער עַס איזו אַיהם נִישְׁת אַיְינְגְּעָפָּא
לְעַן דָּעַם גומֵי אַיְינְצָוּפִּיהָרָעָן אַין מסחר
אָוֹן צוֹ לְאַפְּעַן דערמִיט רִיבְּעַן גַּעַשְׁרִי
בענען ואָכְעַן. אין יאהר 1770 האט זיין
תְּלֻמוֹד מְעֻגְּהָעַלְעַס פֿוֹן פֿאָרְטְּגָּאָל אַנְגָּעָן
הויבְּעַן אַיְינְפִּיהָרָעָן אַין הַגְּנָדָעָל פְּרִיסָּס
טְּלִיסָּס גומֵי אָוֹן ערְאָט עַס אוּפְּגָּעָן
געבען פֿאָר זיין ערְפִּינְדוּגָן. אין יאהר
1775 האט מען צוֹם עַרְשְׁטָעָן מאָל' גַּע
וזעהן גומֵי אַין פֿעְרָקוּיף אַונְטָעָרָן
נאָמָעָן "שְׂוֹוָאַרְצָעָה הוּוּט".
די פֿרִיְּזָעָן זענען אַפְּער גַּעַוּן אַזְוִי
חוּין, אָוֹן די עַרְשְׁטָעָן יַאֲחָרָעָן, האט
מען דערפּוֹן נִישְׁת גַּעַקְעַנְטָס פֿעְרָקוּיפּוּן
אַפְּלִיאָו קִין אַין שְׂטִיק.
ערשות פֿיעְלָי יַאֲהָרָעָן שְׁפָעָטָר, שְׁוִין אַין
ニַיְצְעַנְטָעָן יַאֲהָרָעָן שְׁפָעָטָר, שְׁוִין אַין
די גומֵי אַגְּנוּהוּבְּעַן צוֹ מאָכְעַן אלְצָן
בִּילְיָיגָר אָוֹן בִּילְיָיגָר, בִּין עַס אַיז גַּע-
וּוָאָרָעָן אַ פֿאָלְקָס-אַרטִּיקָעָל, אַהֲן ווּעָל-
כָּעָן מְקַעְן זיך הַיִינְט גָּאָר נִישְׁת
בענְגָּהָן.

卷之三

פַּארְבָּעָרִי אָנוּ בְּעִמִּישׁוֹ וּוְשָׁעָרִי

ב. יְאַמְלָעָדּוֹוִיטֶשָׁא 11
 (געגענאייפער דעם געווולב פון דער
 קאפאעלושארנייע)

אונטער דער לײַטונג פון אַנְאַפְּסָקְלְוָונֵט פון דער
 בעיישער אַיגּוּסְטְּרִיעַ - שְׂלָג אֵין וּרְשָׁא מִתְּ
 לְאָנוּ-יעֲהָרוּגָר פֿרָאַקְטִיךְ

סְפָעַזְאַלִיטָעָט:

- (1) פֿאַרְבָּעָן לְוִיט מִסְטוּרָן,
- (2) דְּעַטְּשִׁירָעָן (אַרְוִיסְנֶעְמָעָן פֿלְעָקָעָן אֵחָן וּוּאַשְׁעָן
 אוּפְּינְ אַרְטְּ),
- (3) כְּפִימִיש רַיְנִיגָּעָן אוֹן פֿאַטְּאַגְּנִירָעָן קַאַפְּעָלָוָן,
- (4) וּוֹאַשְׁצָן שְׁטִיףָץ מַעֲנָעָר-וּוֹעָשָׂ מִתְּ אַ
 דְּוִיעָרָה אַפְּטָעָן שְׁפִינְגָּעָ-גַּאנְץ.

קומען וועט די שוהל זיין אויסערליך
אויסגעטוצט, איזו איז די ניע קהלה-
לייטונג וועט אייבערנעםען אונשטאט
אנ' אונגערטעטנע שוהל, אן' אויסגעטוצט,
א יומ טוביינע.
אמת, די אינציגאטיוו אויסצ'ורעטען-
טירען די שוהל איז געקומען פון די
שוהל-גבעאים אויך האבען זוי געזומעלט
איפיטעל געלד נאר וויגעועהנהנדיך האט
עס נישט געסמייעט, האבען זוי זיך
געזונדען צו דער קהלה נאר הילך.
די קהלה לייטונג האט זיך ווידער
איזו געטראכט, ממה-נפשן, וועלען מיר
צורייק קומען צו דער מאכט, שאדת
דאך נישט איז מיר וועלען האבען אן-
אויסגעטיצט שוהל. און טאמער הס-
ושלום וועלען אנדערע איבערנעםען
די קהלה, זעלען זוי כאטש וויסען,
וואס מיר קאנען, איז מיר האבען זוי
געגעבען א שעוגע שוהל און וויסט
ויאַבְּצָוְשָׁצָעָן אָנוֹזָעָר אַרְבִּיטָט.

מילא, ווי איזו די קהלה-לייטונג
טראכט זיך געהט אונז וועניג אן
דערוויל אבער ווערט די שטאדט-
שוהל רעמאנטירט און פאר די מתפללים
ועט עס זיין די אמת' ע מותנה בעבורנו.
לרייתז.

אין נונץ אַלְטָע צִיְּתָען, האט מען
געשריגבען אויף אַפִּירָאַס-בְּלָעַטָּע. דאס
זונגען גרויסע בלעטער, וועלצע האלטען
זיך אַלְאנְגָע צִיְּת אָוִיך וועלצע
מְפַלְעָגֶט אויסקְרִיצָען מִיט אַגְּרִיפָעֶל
אַלְקָץ, וואס מֵהָאַט גַּעֲהָאַט צֹזְגָעַן.
דע-נָאָך האט מען זיך בענוצט מיט
פארמְעַט. אָנוֹנוֹעָרָע כתבי-הַקּוֹדֶשׁ ווערָעַן
ער הַיּוֹם גַּעַשְׂיָגְעַן אוֹף פָּאַרְמְעַט,
וועלצעס ווערט קִינְמָאַל נִישְׁתְּ פָּעַרְדָּאַר.
בעו אָוָן סִינְמָאַל גַּיְשָׁת צָרִיפָעַן.

וווען מ'האט אַנְגָעָהוִיבָעָן שְׂרֵיבָעָן
 אויף פָּגְפִּיר? דאס וויסט מען נישט
 גענוני. די כינזֿיעַשׁ קָוְלְטוֹרְפָּאָרְשָׁעָר
 בעהוַיְיטָעָן, אָז מִיט 1900 אַהֲרָן צְרוּקִין
 האט מען אין כִּינְגַּשׁ שְׂוִין גַּעֲוָאָסֶט פָּוּן
 מאכען פָּאָפִיר אַוִים בָּאַמְּבוֹס. צַיְדִּי
 כִּינְזּוּעַד האבען טָאָקִי דָּאָמָּלָס שְׂוִין
 גַּעֲמָאָכָּט פָּאָפִיר אִיז נִישְׁט פָּעָרָהָאָן קִיּוֹן
 שְׁוֹם דָּאַקְוּמָעָנֶט. עַרְשָׁת פּוֹנְגִּים יְאָהָר
 751 ווַיְיַסְעָן מִיר, אָז דִּי אַרְאָפְּבָר הָאָ-
 בען פָּוּן דִּי כִּינְזּוּעַר אַיְבָּרְגָּעָנוּמוּנָעָן
 דָּעַם סָוד פָּוּן מאכען פָּאָפִיר, אַבְּעָר
 אוּיךְ דאס ווַיְיַסְעָן מִיר נִישְׁט, צַיְדִּי
 אַרְאָפְּבָר האבען טָאָקִי דָּאָמָּלָס אַנְגָּעָן
 הוַיְיַעַן מאכען פָּאָפִיר.
 עַרְשָׁת אַיְן יְאָהָר 1228 האט דער
 קִיְּזָעָר פְּרִיזְוִיךְ אַנְגָּעָהוִיבָעָן שְׂרֵיבָעָן
 אויף פָּגְפִּיר. אָז מִין דָאַקְוּמָעָנֶט אִיז
 דָּעַרְהָאָלְטָעָן גַּעֲוָאָרְצָן אָוֹן גַּעֲפּוֹנָט וֵיכָ-
 אַיְן פְּאַרְיוֹזָעָר לֹוְבָּר. עַס ווַיְיַזְעָט אַבְּעָר
 אוּים, אָז דאס פָּאָפִיר אִיז גַּעֲוָעָן וּעהָר
 טִיעָר אָוֹן מִהְאָט עַס נִישְׁט גַּעֲקָעָנֶט
 אַיְנְפִּיהָרָעָן צָוָם טַעֲגִילְכָּעָן גַּעֲבָרוּין.
 יְאָהָרָעָן לָאָגָן האט מען נָאָךְ אַלְכָּז גַּעַ-
 שְׂרֵיבָעָן אויף פָּאָרְמָעָט אָוֹן פָּאָפִיר אִיז
 נָוָר גַּעֲבָרוֹיכָט גַּעֲוָאָרָעָן אִיז דִּי קָעְנִיגָּ-
 לִיכָּעָפָּאָלְצָעָן אויף פָּעָרְשִׁידְעָנָעָן דָּאָקִי
 מַעֲנָטָעָן אַדְעָר בְּרִיעָף בֵּין מַלְכָות
 לְמַלְכָות.
 עַרְשָׁת אַיְן אַנְהָרִיב פּוֹנְגִּים פּוֹפְּצָעָנָטָעָן
 יְאָהָרָה גַּנְדָּרָעָט, האט מען אַנְגָּעָהוִיבָעָן
 האַנְדְּלָעָן מִיט פָּאָפִיר. די גַּעֲשָׁפְּטָעָן

שערבעונג, וואס פאסט זיך נישט ארטין
אין די ענג געוווארענע רעלען פון
אונזערעט ביז איצטיגע פארטויי-פֿאנְגָּרָא.
מען אין איינגעשטעלטע צפענטליךע
טעטיגקיטען.

א בעווענונג, וואס איהרע ווארכלען
ליינען אין די טיפסטע ליעבענס נויטען
פון די גראיסע פאלקס מסצֶן, ווועט
מען שיין נישט פערהוקען. לאמר בע-
סער זעהן, צו ווירקען אויף איהר אונוי,
או זי זאָל נישט ווערטען קיין שטער
צו די איצטיגע אַפְּסָלָוֹת נויטיגע אַר-
בייטען אונזערע: צו דער קָאָנְגִּיזְרוֹנָג
פון אַרְץ יִשְׂרָאֵל אָנוּ בִּירָא-בִּידּוֹשָׁן, צו
דעם נויטיגען איבערבוֹי פון אונזער
לייעבען אין די וואַוִּין-עַנְדַּעַר-סִי עַקָּא-
נאַמִּיש, סִי קוֹלְטוֹרָעַ, — צו אונזער
קָאָמֵף אַגְּנָטָגָעַן אַסְּטִימְלָאַכְּעַז אָוּמְעָטָום,
וּוּ אוּיך צו אונזער קָאָמֵף אָוּמְעָטָום,
וּוּאוּ מִיד וּוּאוּינְגָעַן, פָּאָר אַונְזָעַר מַעֲנָי-
שְׁלִיךְ רַעַכְתָּ, צו פִּיהָרָעַן אַנְיִינְגָּעַם
יְוּדִישָׁעַן, חַשּׁוּב-מַעְשָׁלִיכְעַן לְעַבְעַן.

נישט מקריב זיין די פרענונגדייג פראָ
בלעמען פון די יודישע טערפֿיניגסטע
און טערהונגערשטַע פאָלְקֶס-מאָסְעָן צוֹלִיב
דעם אַרְעָר יָעָנוּם צוֹקוֹנֶפְּט אַיְדָעָגָן.

לענין דער מיט אפונגע טירען זענונג
איצטער אין ערניז נישטאג". דאס איין
א דבר ידוע. אבער אויך צי דעם
דבר ידוע, דארף בען זיך אפיפעל
גענטער צוקוקען. היסט דאס טאקטער,
או מען וויל אין ערניז נישט איזוינן.
לאזען קיין יודען? – די מעשה איין נישט נאר
דינונגגען? – אונטער קיין בע-
איינאנציגען אוזו. א זעה חשוב'ער
טהווער פון "היאס" האס מיר נישט
לאגנו צורייך ערקליגרט, או נאך א סך
לענדער אין גאר ואוילע לענדער הא-
בען נאך אלץ אפונגע טויערן פאר אונז,
אבער בתאנז: די יודישע עמיגראנטען
זאלען זיך דארטען נישט פערנעםפען
ニישט מיט האנדערל, נישט מיט אנדערע
שטאדטישע פראפעסיעס.

אין איין לאנד, –עס מאכט נישט
אייס אין וועלכען, –ווערט געשטעט
דעער בעידינג, דער ערניזראנט זאל אין
א משן פון צעהן יאהר, זיך בעשעפ-
טינען, ווי א פווייד אויפֿן ישב... זע-
גען די יודען נאך נישט מרוץ דע.
רויף... זוכט מען איזט, ווי מיט ליכט,
צי עס זעינען נאך ערניז פערהאן קל'י-
וניקע לאנדעלעך, וואס אוטפען זיך
ニישט אויך קאלאגניזאציע, נאר וואז
זונגען גרייט ארייניזאציען אפילו דעם
פצדלאה, צי דעם קינטיגען אודוואז.
קאט... זאל וגאט העלפען די זוכער,
זוי זאלען וואס עס איין געפונען! אבער
ספאר די מאסען איין דאס נישט קיין
ונטער.

עס איז אַ פָּקָטֶן: פָּאָר יְוִישָׁע
קָלָאַנְיָזְצִיעַ זְעַנְעַן אִיצְטָדָא לְעַנְדָּעָר
אַיְבָּעָר גְּעֻנוֹן: אַיְן אַפְּרִיקָה, אָוָן אַיְן
אַזְּעַן, אָוָן אַיְן דְּרוּם אַמּוּרִיקָה אָוָן אַיְן
אוּסְטְּרָלִיְּעָן.

פָּאָר דֵּי גְּרוּסָע פָּאָלְקָס-מַאֲסָעָן, וּוָאָס
וּוְעָרָעַ גְּעַזְוֹוָאַנְגָּעָן דָּוָרָךְ לְעַבְּעָנָס-נוֹיט,
צָו פָּעָלָאָוָעַ זְיִירָעַ וּוְאַינְגָּעַנְדָּעָר,
וּוְעַרְתָּס דָּעָר פְּרָאָבְּלָעָם «וְאַהֲרִין?» אַיְצָה
טָעָר פְּעַרְבּוֹנְדָּעָן מִיטָּדָעָם דְּרִינְגְּלִיכָּה
סְתָּעָן פְּעַדְגָּן פָּוָן אַגְּרָאַרִישָׁעָר קָלָאָה
נִזְּאָצְעָה.

דָּאָם אַיְן אִיצְטָעָר דֵּי בְּרַעְנְדִּילָן.
סְצָע לְעַבְּעָנָס-נוֹיט אַונְזָעָרָע. אַיְן-זָאָל
אַוְנוֹן נִישְׁתָּוְאַנְדָּעָר, וּוָעַן פָּוָן אַיהֲרָן
גּוֹטָה וּוְעַט אַבְּשָׁאָרָעָן אָן אַ זִּימְעַט אַלְעָגָה
וּוָאָס וּוְעַט אַבְּשָׁאָרָעָן אָן אַ זִּימְעַט אַלְעָגָה
בִּיאָזָהָרִיגָּע אַידְעָאִישָׁע שְׂטָעָרָנוֹנָעָן,
אַלְעָגָה פִּינְדְּלִיכָּע שְׂמִימְנוֹנָעָן אַונְטָקָעָנוֹנָעָן
עַמְּגִינְרָאָצָיא בְּכָלָה, אַונְטָקָעָנוֹנָעָן אַנְדָּאָרִי.
שָׁעָר קָלָאַנְיָזְצִיעַ בְּפָרָט, אַדְעָר אַנְטָטָה
קַעְגָּעָן יַעֲדָר פְּלָאָגְמָעָסִיג אַגְּנָזִירְמָטוֹ
קַעְגָּעָן טְרִירְטָעָר עַמְּגִינְרָאָצִיעַ אַיְן אַ
וּעְלָכְתָּן עַס אַיְן פָּאָסִיגָּעָן לְגָנְדָה, וּוָאָס
אַיְזָה נִשְׁתָּוְאַרְבָּא בְּרָא בִּידְשָׁאָן אָוָן נִשְׁתָּוְאַרְבָּא
אַיְצָה יְשָׁאָרָה.

עַרְנְסָטָע שְׁפָרָאַצְעַלְעָדָעָן פָּוָן אַזְּעָה נִיִּי.
טְעַרְתִּיאָרִיגָּלִילִיטִישָׁעָר בְּעַוּוֹגָנוֹגָה הָאָה
בְּזָהָר יְזִין שְׁוֹן בְּעַוְיְזָעָן אַיְן אַיְוָאָפָה.
לְאַמְּרִיךְ שְׁוֹן אִיצְטָאַנְהִיבָּעָן, יְזִין צָוָה
צְעַזְוֹוָאַנְגָּעָן צָו אַהֲרָן. דָּעָר עִקְּרָה:
לְאַמְּרִיךְ יְזִין אַבְּגָעְוַיְוַיְנָעָן פָּוָן דָּעָר
מִידָּה מְטוּבָה צָו פְּעוֹהַנְקָעָן יְעַדְעָה נִיעָז.

וועילט נארך, מען זאָל זיך בעגענַהן מיט
אייד, ווי מיט דער אַינְגָנוּ אַרְצָעַטְעַד
בעטעלְקָעַרְזֶנְגָּן?

אַבְעַר אַט די אלע גַּגְגָּנְעַרְשָׁאַפְּטַעַן
פָּונְן די פֿערְשִׁידְעַנְסְּפָּעַ רִיכְטוֹנְגָּעַן זַעֲגָעַן
אַפְּסָלָות אַומְבְּגָרְנִינְדָּעַט. וּוּן מעַן
רְעַדְתָּן זַעֲגָעַן "עַמִּינְגָּרְצִיעַ", הָאַט מעַן
דָּראָךְ נִישְׁטָם אֵין אוֹגְד דָּעַם רַאֲדִיקָּלְסְּטַעַן
"יַצִּיאָת מָצָרִים" פָּונְן אַוְסָלְכָעַן עַס אֵין
בְּאַדְבָּן

וואס איז אין דער אמרה'ן דער חטא,
ווען מען וויל אroiיסנעהמען האָע פער-
מגלהונדערט-טוייזענד יודען פון דיטש-
לאנדז' וואסער אנדר פאלק וואלט גע-
וואלט בלײבען אין דעם היטלעריסטי-
שען זיגנווען?
די פַּעֲפָעָנִים נוֹיְט אָוּן עַמִּיגְרָאַצְיָע עַ-
זִּיסְטִירֶט פָּאָר יַעֲנֵן יַודָּעַן, וְוָאָס וּוְעָדָעַן
גַּשְׁתִּיקֶם אָוּן גַּעוֹאוֹרְגָּעָן אִין דֵי וּוְאוֹנִין.
לְעַנְדָּעַן: פָּאָר יַעֲנֵן יַודָּעַן, וְוָאָס רַיִּי
סְעַן זִיךְ, צַו פֻּרְלָאָזְעָן זִיךְ, וּוְיִּלְלָא זִיךְ
זְעַנְעַן נַעֲצָוֹאַזְגָּעָן דְּרָצְיוֹן, אַדְעָר וּוְיִלְלָא
דאָס "פָּאַטְּרָלָאנְד" אִיז פָּאָר זִיךְ נָעַן.
וּוְעָרָעַן ערְגָּעָר, אַיְידָר אַגְּאַכְּרוּישָׁע
שְׁתִּיפְּמוּטָר. טָאָרָעַן זִיךְ דָּאָס נִישְׁתָּאָט?
פָּאָרוֹאָס האַבָּעָן דֵי הַוְּגַנְיָאָטָעָן גַּעֲמָנָט
פֻּרְלָאָזְעָן פְּרָאָנְקִיְיךְ? פָּאָרוֹאָס האָט
קיְינְעָר נִישְׁכָּן בְּצַוְּלָדִינְגַּט אִין "אַנְטָנִי"
פָּאַטְּרָיאָסִיטּוֹם" דֵי וּוְסִישָׁע סַעְקָטָאנְטָעָן,
וּוְאָס האַבָּעָן פֻּרְלָאָזְעָן רַאֲסַעְלָאנְד?

“קעטפערן אויף די ערטער!” זעהר
וואויל, אבער דאס איז חל נאר אויף
יענע טילען פון אונזער פאלק, וואס
קאען, אדר ענטגען וויליג צו פערבלוי.
בען אין זיערט וואוינגענדער. אויף
די אנדערע האט מען קיין שום רעכט
נישט אורייפצוזוינגען נישט קיין וועל-
כע עס איז קאמפ-איידעלאָען, נישט קיין
וועכלכען עם איז “פאטריאטיזם”.

אבער פארט – וואו? וואויהין עמיינ-
רייען?

קײַן איז ישראָל? קײַן ביראָ פִידושאָן?
אבער את די בידען גענדער, וואס
וועפרען כתחילה געפוייט אויף אריינ-
צונגעמען אַ זוריישׂ עמיגראָציַע, זענען
נישט קײַן ענשפער אויף דעם אַיצטיגען
עמיגראָציַע פראָפֶלטס אַין מוהח און
אַפְנַטְרָאָג אַיראָפָא, ווילַ אַין זיין פֿער-
עטטערונג נויסיגען זיך אַיצטער הוּ-
דערטער טוֹיוֹונְדָּעָר יָודָעָן, אויב נישט
אַ דְרֵי פִּיכְרָה מִילְיאָן!

ביראָ-בִּידְוָשָׁאָן אַיז נאָך אַ פִּיאַנְדָּעָן-
לאָנד, וואס קאָן נישט אַרְיִינְגָּעָמעָן יָע-
דען אַיְינָם. הַלוֹאִ זאל דאס לְאָנד
בְּאַלְד זִין אַין דָּעָר לְאָגָע, אַרְיִינְגָּלָאָ-

ען און פיעל יודען, זיין פיעל ען און
גען ארײַן אין ארק-ישראל פאר די
לעטצעט פאר יאהרָן און ארק-ישראל –
הלוֹאי זאל אײַך פאר דער נאַנטשטער
צוקונטס נישט פערקיילענערט ווערטען די
עמינגראָצִיעַ וועט מען לְוִיט די אַיצְטִי
גע אַומְשַׁטְּפָעָן, אַוֵּיך מְגַעַּן זַיִן
גּוֹיִילָעַ צְוָזְזָעָן.
און – זוֹאַחַי? – אַט דָאַז אַין אַיצְטִ
שטער דער מאַוִימְלַיְונְסְטָעָר פֿראָפְּלָעָם,
וועַאס שטערת פֿאַר דָעַיְתִּיר עַפְעַנְטִ
לִיכְיקִיס, וּוְאַס וּוְילַ נִישְׁתָּאַן טָאַר

די גראטערן ליעבענס נויט פון די יי-
דייש פאלקס מאסען אין מזורה-איירא-
ט איז די עמיגראצייע. און נישט נאר
אאן מזור איראפא. אויך אין דיטש-
לאנד, און באלאד אפשר אויך אין
עטטריך. ס'אי אבער מערכוירידיג-
וויי לפי ערך וויניג אויפמאזדקומים בע-
זוערט דעם פראגלאעס פון יודישער
עמיגראצייע געשפנקט אין אונזער
סחטוטה-הייסטן גשדאוכ. סם זאנען בי-

קדם האבען מיר נאך אָלֶץ שארטס
געגעער צו אַנְצִימִיגְרָאַכְיָע אַין אַ לְּגָנְדָּר
וועוֹסָה האַט די אוֹיסְטוּכְטָעָן צו ווערטען אַ
זְוִידִישַׁ לְגָנְדָּר: צו אַרְצֵי יִשְׂרָאֵל אָנוּ צו
בִּירָאָ-פִּידּוֹזָן. אַט די גַּעֲגָנָעָרְשָׁאָפָט
שְׁתָמָאָט אַב אַיְן אַ דִּירְעַקְטָעָר לְנִינְיָע
פְּסָן אָוּנְעָר אַלְטָעָן אַסְּמִילְאַטְאָרִישָׁעָן
אַנְסִי-נָאָצִיאָנָאַלִּים. דָּאָס "אַרוֹטִישִׁידְעָן
וַיְחִי פָּנָן דָּעַר מַעֲשָׂהִי" אַיְן אַנְ' אַיְ-
גַּעֲנָעָם לְאָנְדָּו וּוּרְדָּט נָאָ. אַיְן גַּעֲוִיסָע
קְרִיזְיָעָן בְּעַטְרָאָכָט פָּאָר דַּעַם אַבִּי^{אַבְּוֹתָה}
אַבְּוֹתָה הַטּוֹמָאָה פָּנָן דַּעַם יְוֹדִישָׁעָן שָׁאָ-
וּוֹינִיגְזָם אַיְן פָּנָן יְוֹדִישָׁע "אַזְטָפִיטְסָטִישׁע
חַלְמָוֹת".

דערונאך איז מען אנטקעגען זי עמי
גראציע פון זי וואוינגלענדער פון
וועלכען לאנד דאס זאל נישט זיין.
ס-היסט: מען טאר נישט פערלאזען די
וואוינגלענדער. מען מווע אויף די ערטרער
קעמעפצען פאר אונזערע אַלעֲרִיךְיַי מענש
יליכע דעכט. מען טאר נישט אנטלויפצען
פון דעם קאמפ-פֿאָז.

ווען מען איז זיך מודה, אז «מען
מווע עמיגורייען», איז מען זיך דערמיט
נוופא מודה, אז אַ היבשער טײַל יודען
אייז «אַיבְּרִיגְּן» אין דעם לאנד. מיר
מווען שטעהן שטאָל און איייזען, אז
מיר זונען אין עריגץ נישט קיין «אַבְּ-
ריינְגְּעַן». וועל פולס טאר מען זיך נישט
אַינְטערעסְרִיךְעַן טַחַט מיט עמיגראָצְיעַן,
זוייל דאס קאן וואָרטען אַ שאָטָן אויף
אונזער, «פֿאָטְרִיאָטְזּוּם». «אַוּדָאִי, אַיהֲר
הייט גָּרְנִישְׁט צָגְּפּוֹנְדָּעַן צוֹ דעם
לאָנד, וואָס שְׂפִּיּוּם אַיְלָן! אַון אַיהֲר

שעננע באירטאנ-טענאנר-שטימיע מיט א
לְיִיכַען רענִיסְטָעֵר; פֿערמַאנְט עַר אָוִיךְ
אַאֲלֹאָראָצָטור, וּואָס שְׁלַגְנוּגָלֶט זִיךְ
בְּפִינְזָוּן אָוּ יְרַנְנוּ כֵּל עַצְיָה עַד...
צַי וּואָס דְּאָרָף מַעַן זִיךְ בְּרַעְכָּעַן
דְּדַעַם קָאָפְּ וּוּעַגְּנָן אַגְּנָאָזְשִׁירָעָן פֿרַעְמָדָע
חַזְנִים, אָז מִיר הַאָבָעָן דָא אַונְטָעָר
דְּעַרְתָּן אָזּוּלְכָעַ פִּינְעַן חַזְנִים.
מִיר הַאָבָעָן אַנְאָזְצָר אָוּן מִיר וּוּיְיַעַן

אַרְנוֹנִישׁ, וְאֵסֶר פָּרָמְפָגָן...
אין ערוזארטונג
שווין דעם קומענדען זונטאג הויבט
אייך און דער טערמיין פון אַרְנוֹנִישׁן
די אַגְּנְדִּידָצְּעָן-לייטעס. דערמאיט ווע-
לען געענדיגט ווערטען די אלע השורות,
וועאס געהן אַרְום פון מײַל צו מײַל, אָז
עצ' די קִינְפְּטִיגָּע קְהִלָּה-וּוֹאַהְלָעָן וּוּעַלְעָן, אָז
פִּיגְרִירָעָן 15 אַדְעָר 18 לייטעס, אָז
די אַדְעָר יַעֲנָע גְּרוּאָפָּוּ וְיַדְעָה סְפָּר-
אַיְינְגָּעָן מִיט דָּעָר אַנְדָּרָרָר גְּרוּפָע
אָזוֹו. וּוֹעֵן די לייטעס וּוּעַלְעָן עַנְדְּלִיךְ
אַרְנוֹנִישׁן וּוֹעַדְעָן, וּוֹעֵס מעַן שְׂוִין
וּוֹיסְטָעָן, וּוֹי מעַן האָלָט אַין דָּעָר וּוּעַלְטָ
זָאנְט אַיְיךְ, וְאֵס אַיהֲר ווּילָט, וְאֵס
בְּפָר אַמִּינְגָּן מִעַן זָאָל נִישְׁתָּה אַבְּעָן
צְיָעָדָר קְהִלָּה, רַפְּעָן דָּאָר אַזְוְלָכָבָ
וּוֹאַהְלָעָן אַרְוִיס אַיְנְטָרָעָס. מִעַן אֵיז

רַיִצְלָבֶנֶר בִּילִעֵס.

פָּזֶן וְוַאֲהַלִּי=פְּרָאָבֶט.

הgam ס'איון שווין די לאצטז ואך פון
אַרְיִינְגֶּפֶן דֵּי לִיסְטָעַס. אַיז נאך נישט
קְלָאָר צִי סִוּעַט זַיִן מַלחָמָה צִי שָׁלוֹם,
דַּעַן דַּעַם ווֹהָהָלָ-קָאָמָף אָוֹן אַרְיִיסְטוֹשְׁטָעַ.
לְעַן אֲ בְּשָׂוְתְּפָוָת/דִּינְגַּע לִיסְטָעַס, פָּעָרְטָעַס.
טַעַן דָּרָךְ אֶלְעָגָרְטָעַס רִיכְטָוְנְגֶּנְגָּעַן. דָּעָרְצָו ווֹעַ
רָעַן גַּעַמְאָכָט אַנְגְּשָׁטְרָעְנְגָּטָעַס בְּעַמְיהָגָן.
געַן.
די פְּרָאָנָע פָּוָן קְוָמָעַן צִי אַנְגְּנִיהִיט
איְזָ גַּעַוּוִיס מַעְהָר בְּעַשְׁוּעוּרֶט אָוֹן קָאָמָף.
פְּלִיעִירֶט, ווֹי מִיט אֲ ווֹאָךְ פְּרִיהָעָר,
וועַן די הַכּוֹנוֹת אָוֹן די בְּעַזְוָאנְגְּגָג צָום
קָאָמָף הַאָבָעָן נאך אֶזְוִי ווַיִּשְׁתְּ נִישְׁתְּ גַּעַ.
הַאַלְטָעַן אָוֹן עַס זַעַנְעַן נאך נישט פָּעַר.
טִינְגְּזָעַן פְּרָשִׁידְעָנָע בְּלָאָקָעַן.
אַיצְטָעַר ווַיִּסְטָעַס מעַן שְׂוִין מֵי וּמִי
הַהְוָלִיכִים אָוֹן מַעַן ווַיִּסְטָט, אָז קוּיָס זָאָל
דָּעָרְגָּהָעָן צִוְּוֹהָלְגָּעָן, וועַלְעַן זַיִן אָוֹשָׁ
10 לִיסְטָפֶס. דָּעָר ווֹהָהָלָ-קָאָמָף זַעַטָּה
פָּאָר צִוְּיַין זַיִן זַעַהָר אַהֲיָסְעָר אָוֹן אֲ

געוואַלט אָרוּיסָרָאַטְעָוָעָן זִין טְרִינֵּן-
קענדען ברודער אוֹן אַיִן אלְּיַזְּנָאַט
דערטרינְגָּעָן גַּעֲוָאַרְעָן
אין דָּאָרְפַּגְּלָאַן האָט זִיךְ אַיִן דָּעָר
דאָרטשְׁינְגָּר פְּרָאָסָנָא גַּעֲבָאַדְעָן דָּעָר 13
יעַהֲרִינְגָּר סְטָעָפָאָן דְּזִיעָקָהָן וּוּלְּכָבָר
הָאָט זִיךְ אַנְגָּהָהִיבָּעָן טְרִינְקָהָן זִין-
20 יַעֲהֲרִיגָּעָר בְּרוּדָעָר אַנְטָאָנִי וּוּלְּ-
כָּעָר אַיִן אַיִּהְמָ גַּעֲקָוּמָעָן צָו הַיְּדָפָ אַוְן
אַיִּהְמָ אָרוּיסָנְגָּרָאַטְעָוָעָט אַיִן אַבְּפָר
אלְּיַזְּנָאַט דֻּרְטְּרִינְגָּעָן גַּעֲוָאַרְעָן.

**LEKARZ - DENTYSTA
D. GLIKSON
WARUTOWICZA № 6.**

Ceny zniżone.

קִינָא-רַעֲפָרְטוֹאָר
טון דאנערשטאג בין זונמאן איין-
שליסניך אין קינא גאנפֿלאָס אַ-
אר גוּפְלָאָן „Zmiana serc“.
Kino „Hel“ „Nie odchodź ode-
miae“.

טהנען - פערוּיַלְונְגָעָן אֵין "מִכְבֵּי"
כדי צו שטארקען די קאָטֶפֶט, וואָם
אייז שטארק בעשְׁרַעַנְקַט צוֹלְעַבְּזַן אַיְזַן.
קייפען פערשְׁרַעַנְשׂ טוֹרְן-מַכְשִׁירִים, אַרְ-
דעתן דער "מִכְבֵּי" אַיְזַן גַּלְוְנְגָעָן
טַאנְצַן-פַּעֲרוּיַלְונְגָעָן.

ונעט אוייס די געלגענהיט
די גמילית חסדים קאסע מאכט בע-
קאנט, דאס די אלע, וואס ווילען גע-
ביסען פון "צעקהבע"-אצקיע פון קול-
טיויזען מעדיצין-נוויקטען, זאלען זיך
ווענדען וועגן איינטארמאציעס, צו ה'
יוסף בוימאץ נאַרְטָאָוִויטשאָ 15.

שטייר-אלענדאָר

אוצָהַלְעָן דִּי צוֹוִיטָעַ רָאַטַּע פָּוּן רֵי-
שְׁאַלְטַ-אֲבָרָאַטָּאוּוּ. נֶאֱךְ דָּעַם טָעַרְמָיִן
קָעַן מַעַן שְׁוִין קְרֻמָּעַן מַאְכָעַן זָעִינַ-
טְשָׁעַפְּסָה וּוְאָס אַיְן פְּרַבְּגַנְדָּעַן בִּיטַ קָאָס-
טָעַן.

א. דונאך זער-הרג'עט א. שלעפֿען-
דיגען פויידר אין בעט
אין דארפּ שאנדלאוֹן האט שטט בײַן-

בגאכט אַנְגָּשֵׁלְאָגָעָן אֲדִינָגָעָר בַּיִם פּוֹיָן
עד פִּיאָטָר קְרָאִיעָוָסְקִי אָונָ פְּעָרָאוֹוָן
חַזְקָכֶט אֲשָׁרְפָּהָה, פָּן דָּארָת אִין דָּעָר
דָּוָנוֹגָעָר אַרְיָין אִין דָּעָר שְׁכָנָותְדִּינָגָעָר
וּוְאוֹינָגָג, וּוְאוֹ עַס זְעָגָעָן גַּעַשְׁלָאָפָעָן
דָּעָר לְאַקְטָאָר וּוְאוֹיטָשָׁעָךְ דָּבָרִים אָונָ
חַיִּין פּוֹרִי. דָּעָר פּוֹעָר אִין גַּעוֹדָעָן
גַּעַרְגָּעָט אָונָ דָּעָר פּוֹרִי הָאָט עַס
גַּאֲרָנִישָׁן גַּעַשְׁאָדָט.

בעריכת פון מפעל מיוחד פון קראן
 קיימת (40.000 דונם אקצ'יז).
 די אדורכונגפיהרטע בי אונז אין
 שטאדט פערגן. חודש 40.000 דונם
 אקצ'יז לנטה דעם קרן קימת האט
 אריניגעברענוגט בסך-הכואל 696.80 זל.
 פון די בעונדערע ארגאניזאצייס הא-
 בען פאר דער אקצ'יז גוזמעטלט:
 ציונייטיש ארגאניזאצייס (על המשמר)
 273.70 זל., אגן. ציונייטישן (עת
 לבנות) 234. זל., מורה 112 זל.,
 וויזג-25 זל., התאזרות 22.25 זל.,
 פועלן ציון 22.25 זל., השומר הצער
 4.60 זל., פריהיות 3 זל.
 כרך יב, עמ' 106-90

הרבנות דיקטטוריה זו אביזר מבראשיתו נ- פראנץ-שמונטער

הוּא אֶתְמָלֵךְ וְעַדְגָּוִין בְּנֵי עֲנָה בְּנֵי שְׁמֹגְדָּוָן
אוֹפִּין וּוּבְּגִי הַעֲרָבִי - קָרְשְׁנִיצָּא אַיִן
דוֹרֵךְ גְּרָגִינִיךְ - וְעַלְגָּעָר גְּבוֹאָרְצָן פְּעַרְחָאָל
טְעַן דָּעַר 38-39 יְהִירָגָר טְשֻׁעָנְסָטָא כָּאוּפָר
איְנוֹוָוִינָעָר יְזָעָץ מִקְאָלִיטְשִׁיקָּ, וּוּעָלָן
כָּפָר אַיִן שְׁוִין פִּיעַלְמָאָל גְּעוּעָן בְּעָ
שְׁטָרָאָסְטָ פָּאָר שְׁמוּגָעָל.
אוֹיךְ דָּסְמָאָל אַיִן בְּיִ אִים נְעַפּוֹנָעָן
מְעַרְבָּדָה 22 חָרְבָּאָן חָרְבָּאָן אַיִן 1 חָרְבָּאָן

רְאֵבֶר-אַנְשָׁטָלְטָפָן. אַין אִינְגָּם פָּוֹן דַּי לְעַצְטָע נָמָעָר
גַּעֲפִינְט זַיְק וַיְדָעָר כְּרָאנִיק פָּוֹן וַוַּעַ. לְדוֹן, וַוַּאֲ צַס וַוְעַרְעַן וַיְדָעָר אַוְסְגָּעַ.
רַעֲכַעַנְט גַּעֲמַעַן פָּוֹן קְרִיסְטַלְלִיכָּעַ פְּרוּעַן.
וַעֲלַכְעַ פְּרִיזְיַעַן זַיְק בַּי יְוִירִישָׁע פְּרִיִּי. יְוִירַעַת אַון פָּוֹן קְרִיסְטַלְלִיכָּעַ מַעֲנָר,
וַעֲלַכְעַ הַאֲבָעַן זַיְק בְּעַנוֹצָט מִיט יְוִידִי. שַׁע גַּלְעַזָּעַר, שְׁטוּבָעַן-מַאְלָעָרָס אַון פָּוֹן
אַזְאַלְכָעַ, וּאָס מַאְכָעַן זַיְעַר אַיְינְקָוִי.
פָּעַן בַּי יְוִרְעַן.

כעריקזונטיגט 77 רעלאמאנציפיט

די רעלאמאנציפיט-קאמיסיע האט מאן-
שאנו אויף דער לנטער זייזונג ענד-
נויליטיג בעשלאפען צו בעריקזונטיגען
ווענונג בעבעגען רעלאמאנציפיט און זיין
אריניגנטראגען אין דער וועהעלער-
ויסטע. אוזו-ארום איז די אַגעמיינע
צעאהל צו דער קהלה געשטינגען פון
1247 אויף 1318 וואהה-בערכטיגט.
35 פון די רעלאמאנציפיט זענען אב-
צעווארטטען בעווארטען צויליב מינדר-
עהרגיקיט און צויליב נישט וואוינגען
אין ויעלון.

דער ומן פון ארינטראגען די קאנ-
דיידטען-לייטטסם
דער זמן פון ארינטראגען די קאן-
דיידטען-לייטטסם אין דער גמינע איז
פון וונטאג, דעם 9 טען שערפיען בי-
דאנערשטאג דעם 13-טען ד. ח. 8
אווננד.

די שוער לאגע פון אַפְּפָאַרְטִּיגֶּן
געלאַך
דער מעות-ענימס והכנסת-אורחים
ראונזאלט זיך מיט זיין גזיסטען.
יעודו וואך האלט עס ביימ צוואען
די אורחים, נישט קענענדיג בערדוי-
צעען דעם געוואַלידיגען אורחים טטראם,
וועלכלער האלט שוין אן וואכען לונגען,
אויז או ס'קומט אויס יעדז וואך צז
דערלידיגען און ס'אייז נישט פון וואץ
געגען דאס געלד צו נעמען, אַמְּמִיסְטִּעְמָן
פעדרידיטליך איז אויף די, וועלכע
צונגען שלידיג פאר גאנצע יאהרען און
טראָץ אלע הזהרות און התראות צאה-
לען וווײַטער נישט די חוביות, וואס ווי
צונעהמען געגען אַזְאַלְכָּעַ די וווײַטְגָּעַ
הענדטער שרייט בהספֿט גרעסער זייזונג פון
עסקנים, וועלכע האט בעשלאפען אַנְ
שׂוֹעֵן פון דער אַגְּעַמְּינְעַר פְּרָדוֹאָמָּה-
לונגען, זיעור געמען צו פערעפְּנְטִּילִי-
בְּצָעַן, אַבְּעַרְצָנְגְּעַבְּעַן אַשׁוֹרְאַצְּעַדְּסִים
טטע אין דער קהלה אַרְיָה, וועלכע זאל
זבְּבִּי אַגְּלַעֲגַּנְהִיט אַיְנְצִיהִעַן דאס
געלאַך א. ד. ג. 2.

**14 פאג איז ערלוּבָּט צו האַלְטָה
אוּסְגַּזְבָּאָרְגָּטָשׁ כְּלִים פון "לִנְתָּה
הצדָּקָה"**

די פערוואַטונג פון "לִנְתָּה הַצְּדָּקָה"
מפלדעט: די אלע וואס באָרגְּנָזְן זיך
ארויס פְּלִים אַדְעָר אַינְסְטְּרוּמְּנְטָעַן פון
"לִנְתָּה הַצְּדָּקָה" האבען דאס רעכט אַזְעַל-
כע צו האַלְטָן בי 14 טען.
גַּלְּיִיכְּזִיתִּיגְּ מַעֲלָדָעַט די פְּרָרוֹאָלְ-
טונג די אלע, וואס האבען זיך אויס-
גַּבְּאַרְגָּט כְּלִים אַדְעָר אַינְסְטְּרוּמְּנְטָעַן
און האַלְטָן אַזְאַלְכָּעַ שוין מפְהָר ווי
4 וואכען, דאס אויב איז פערלוּבָּט פון
5 טאנ נישט אַבְּגַּעֲגַּבְּעַן ווערען, ווע-
לען די משפְּנָהָתָעַר ווערען פערקייפט.
וועיצע שׂוֹלְ-אַינְסְפְּעַטָּאָר דָּר בֵּיאָ-
לִצְצָעִי פָּרְלָאָוט ווּשְׁלָוּן

לִוְיָט אַפְּרָאַרְדָּנוּגְּ פון בִּילְדוֹגְּסָ-
מִינְיִסְטְּרִוּם אַז גַּעֲוָרָעָן אַיְבָּרְגָּעָ-
טראָגָעָן דער הַגְּנָעָר ווַיְצָע אַינְסְפְּעָקָ-
טָאָר דָּר בִּצְלָצְקִי קִין מְלָאוֹו, וואו-
ער וועט פָּרָעָנָמָעָן דעם אַינְסְפְּעַטָּאָר-
אַמְּטִים אַיְבָּר דָּרִי פָּאַוְיָאַטָּעָן.

**בְּאַקְּאָטָה הַעֲצָרְיוּנָן פון "אַרְעָן
דאָוְנִיךְ"**

דער אַנְטִיםְפִּיטִּישָׁע אַרְעַנְדָּאוֹנוֹ-
הָאָט זיך לְעַצְטָנָס גַּעֲנוּמָעָן מַזְחָה זִין
וועילון מיט זיינע באַיקָטָה-הַעֲצָרִיָּעָן
און אַוְטְגָּרְעָכָעָן לִוְיָט זיך גַּעֲמָעָן אַ-
רְיָהָה בעאמְטָעָן, וועלכע בעעהָן דעם
"פָּרְבָּרְעָכָעָן" אַז רָאַזְעָן זיך אַז
וועידישע רָאַזְרָאָ-אַנְשָׁטָאַלְטָעָן.
אין אַיְנָעָם פון די לְעַצְטָע נַוְמָרָן
געפְּנִינְט זיך ווַיְדָעָר כְּרָאַנִּיקָּ פון ווַיְעַ-
לָעָן, וואו עַס ווערָעָן ווַיְדָעָר אַיְסְגָּעָ-
רְעָכָעָן גַּעֲמָעָן פָּנָן קִרְיסְטְּלִיכְעָדָ פְּרוֹיְעָן,
וועילכע פְּרוֹיְזָעָן זיך בֵּי יְוִירְשָׁעָ פְּרִיָּ-
יְרָעָס אַז פון קוּיסְטְּלִיכְעָדָ מַעֲנָצָר,
וועילכע האבען זיך בענוצָט מִיט יְדוֹ-
שָׁע גַּלְעֹזָעָר, שְׁטוּבָעָן-מַאְלָעָרָס אַז פון
אַזְאַלְכָעַ, וואס מַאְכָעָן זַיְעָרָ אַיְנְקָיָ-
סָעָן בֵּי יְוִרְעָן.

**די פְּרוֹעָר = אַקָּאֶלְעָמִינַץ צָוֵם אַבְּדָעַנְךָ פָּזִי
געַג. דְּרַעַשְׂעַר.**

בעג. דרעשעך.

ראצ' האט געהאלטען זיין פרידן און זעל פון
שול-חבר, דער איצטינער סויילישער
פערטערעטער אין סאפאַי, מיניסטער אדאם
טאָרנְגָּזֶסְקִי, וועלכער האט אונטערגוּע.
שטראָכְעַן, אָז טראָן דעם, וואָס בענ.
דרעטהָר אָיו נישט געפֿוּרְעַן אָין טשען.
סטְּמָאָכָּאָו, האט זיך דאָך געהאלטען פָּאָר
א הינען, ווילְ האבענדיג 10 יאהר איז
ער אַנְגְּזְקְוּמָעַן קִיְּין טשענסטָאָכָּאָו אָוֹן
זיך דאָ ערְצְוִיגְעַן אָין אַנְטְּמָאָסְפָּרָעַ
פָּוּן הִיסְעַן פָּאָטְרָאָטִים.

דן האט גערעדט דער ראמ פון
מיניסטערטוּם פָּאָר האנדעל אָוֹן אַינְדוֹס.
טרְיעַן, פָּעָרוֹאַלְטוֹנוֹגָס-מיְתָגְלִיד פָּוּן דער
ימְלִינְגַּע, מִיכְאָאֵל פָּאָקְנוּוּיטִשׁ.
דער דרייטער האט גערעדט וויעץ-
פרְּזַעַּסְפָּס פָּוּן דער פָּעָדְעָרָאַצִּיעַ הָרִי.
שָׁאָרְדָּשְׁמִידִיט, וועלכער האט פָּעָרְבִּינְדְּעַן
די ערְאַנְגְּרוּנְגַּעַן ווועגן גענ.
מִיט דער שְׁטָאָדָט טשענסטָאָכָּאָו. דער
רעְדְּנָעָר האט אוֹיךְ פָּאָרְגְּזְלִיעָנְטִ אָוּסִ.
צְוָגְעַן פָּוּן גענ. דְּרָעְשָׂרֶסֶטֶן בָּגְ-בָּגְן
וועגן אַרְיבְּעָרְגְּהָן צַוְּיָהָן זְיַיְהָן אָנְגְּנִיאָן,
מָאָרְשָׁאֵל פִּילְסְוּדְקִים מִינְוָגָן וועגן
„אַיְנְגָּעַעַקְשָׁנְטָעַן גַּעֲנְרָאַלְיָהָן“ אָוֹן זומ
סּוֹחַךְ כָּרָאָקְטָעְרִיוֹירָט זְיַיְן בְּעַשְׁידָן.
קיְיט.

זומ שְׁלֹסֶט פָּוּן דער אַקְאָדְעָמִיעַ,
וועלכער האט געמאָכָט אַנְאוּסְטָרְגָּעַ.
וועהָנְלִיךְ גַּטְעַן אַיְנְדוֹרָק, האט דער
אַרְקְעָסְטָעָר גַּעַשְׁפִּילְטָ דָעַם נַצְּחַנְגָּלְעַן
הַיְמָן.

זונטאג פָּאָרְמִיטָאָג אַיְן זְאָלְ פָּוּן
אַקְאָדְעָמִיעַ צָוְם אַנְדְּעַנְקָ פָּוּן טְרוּיְעָר.
סְּפָרְשְׁתָּאָרְבְּפָעָנְגָּם גענ. אַרְלִיטְשָׁ-דְּרָעְשָׁעָר,
וועלכְּעַ אָיו גַּעַוְאָרְעַן פָּוּן טְרָאָגְנִישׁ.
דער פָּעָרוֹאַלְטוֹנוֹגָס דער יְמָם-לִינְגָן אָוֹן
דְּרָרָךְ דער פָּעָרוֹאַלְטוֹנוֹגָס פָּוּן פָּעָרָאָיִן
פָּוּן דִּי מְלוֹכָה-פָּעָרְטִּירִינְגָּר. אוֹיף דער גְּרוּסְעָר
אַקְאָדְעָמִיעַ זְעַנְעַן חֹזְקָ דָעַר גְּרוּסְעָר
צָהָל אַנוּזְעַנְדָּע אוֹיךְ גַּעַוְעַזְעַן פָּאָר.
שְׁטָעהָר פָּוּן דער מאָכָט, אַינְסְטִיטְוּזִיעַס
אָוֹן אַרְגְּאָנְיָזִיעַס אָין דער שְׁפִּיצְ מִיט
גענ. גַּאנְשָׁאָרְאָוּסְקִי, ווִיצְעַ-סְּטָאָרָאָסְטָע
סְּפָאָשָׁקָא, ווִיצְעַ-פָּרְעַזְיָדְעַן אַינְזָשׁ. העַנְ
שְׁעַל, פָּרְעוֹזָס פָּוּן דער אַרְטִינְגָּר אָבָּ
טְּלִילְגָּוּן פָּוּן דער יְמָם-לִינְגָן פּוֹלָק. מַאְתְּשָׁקָא
אָ. אוֹיךְ אָיו גַּעַוְעַזְעַן אַנוּפְּעַזְעַן דָעַן
בְּרוּדְעָרָפָן פָּוּן פָּעָרְשְׁטָאָרְבְּעָנְעָם גַּעַנְעָרָאָל
אָדוֹן. יְיִזְחָשָׁן דְּרָעְשָׁעָר. אוֹיף דער סְּצָעָנְעָ
איָן גַּעַהְאָנוֹגָן דָאָס בִּילְדָן גַּעַנ.
דְּרָעְשָׁעָר, אַיְנְגָּהָילָט אָין גְּרוּנְסָ מִיט 8
פָּהָהָגָן פָּוּן דער פָּעָדְרָאָצִיעַ אָוֹן פָּוּן
דער יְמָם-לִינְגָן.

די אַקְאָדְעָמִיעַ האט זיך אַנְגְּהָוִיְּבָעָן
מִיטְן מִילְּטִיטְרִישָׁעָן טְרוּיְעָר-מָאָרָשָׁ פָּוּן
שְׁאָפָּעָן, וואָס אָיו דְּרָרָךְ דִּי פָּעָרְזָאָמְעָלְטָע
אוּסְגָּהָרְטָן גַּעַוְאָרְעַן שְׁמָהָגְּדִינְגָּר.
הִיִּיט. גַּלְּיכְצִיְּתִינְגָּ האט זיך אוּפְּטָן
עַקְרָאָן בעַזְהָזָעָן אַגְּרוּסָ לִיכְטָ-בִּילְדָן
גענ. דְּרָעְשָׁעָר.
די עַרְשָׁטָעָרָפָן דָעַד פָּעָרְשְׁטָאָרְבְּעָנְעָם גַּעַנ.
ערְאַנְגְּרוּנְגַּעַן פָּוּן פָּעָרְשְׁטָאָרְבְּעָנְעָם גַּעַנ.

גָּדוֹזָאָמֵעַר מָאָרְד אֹוִיפֿ קָאַשְׁטְּשָׁעַלְנָא גָּאָס

טורייטער קערפער פון א מאנספערישוין שווימט
ארום אויפן וואסער.

וועידער אָנְאַוִינָן - קָאנָאַסְטָרָאָפָע

